

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ промислових підприємств (мезо- та мікрорівень)

монографія

УДК 331.1
ББК 65.291.6-21
Удк

СМІТ

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ промислових підприємств (мезо- та мікрорівень)

монографія

**За заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. Л. В. Соколової;
канд. екон. наук, доц. А. В. Ковалевської**

**Харків
Компанія СМІТ
2011**

УДК 331.1
ББК 65.291.6-21
У67

Рекомендовано до друку Вченою радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(Протокол № 2 від 27.05.2011 р.)

Рецензенти:

А. Є. Ачкасов, д-р екон. наук, проф., зав. каф. економіки підприємств міського господарства, декан факультету післядипломної освіти та заочного навчання Харківської національної академії міського господарства;

А. І. Яковлев, засл. працівник освіти, д-р екон. наук, проф., зав. каф. економіки та маркетингу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Автори:

Соколова Людмила Василівна — акад. Академії економічних наук України, д-р екон. наук, проф. каф. економічної кібернетики і управління фінансовою безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки;

Ковалевська Алла Володимирівна — канд. екон. наук, доц. каф. економіки підприємства міського господарства Харківської національної академії міського господарства;

Оксененко Світлана Петрівна — канд. екон. наук, ст. викладач Української інженерно-педагогічної академії;

Радченко Наталія Анатоліївна — асп. каф. економіки підприємств міського господарства Харківської національної академії міського господарства

Управління персоналом промислових підприємств (мезо- та мікрорівень) [Текст] : монограф. / Л. В. Соколова, А. В. Ковалевська, С. П. Оксененко, Н. А. Радченко ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. В. Соколової, канд. екон. наук, доц. А. В. Ковалевської. — Х. : Компанія СМІТ, 2011. — 230 с.

ISBN 978-966-2028-86-7

В монографії досліджено проблеми управління промисловими підприємствами на сучасному етапі розвитку економіки; розглянуто концептуальні основи створення теоретико-методологічної бази для пізнання фундаментальних засад процесу управління персоналом на різних рівнях, що створює необхідні передумови для всебічного вивчення і аналізу діяльності підприємства, оцінки трудового потенціалу підприємства, визначення методів і засобів реалізації ефективних управлінських рішень і дозволяє розробити необхідний інструментарій ефективного управління персоналом промислових підприємств.

Для наукових співробітників, аспірантів і студентів виш, підприємців і фахівців.

УДК 331.1
ББК 65.291.6-21

© Л. В. Соколова, А. В. Ковалевська,
С. П. Оксененко, Н. А. Радченко, 2011
© ТОВ «Компанія СМІТ», 2011

ISBN 978-966-2028-86-7

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження управління трудовим потенціалом підприємства	8
1.1. Співвідношення категорій та визначення сутності трудового потенціалу	8
1.2. Теоретичні підходи щодо формування та ефективного використання трудового потенціалу підприємства	22
1.3. Концептуальна модель управління трудовим потенціалом підприємства	31
Висновки до першого розділу	38
Розділ 2. Проблеми ефективної взаємодії підприємств з регіональними структурами в сфері управління персоналом	40
2.1. Специфіка функціонування підприємств промисловості та їхня роль на регіональному ринку праці	40
2.2. Характеристика регіональних структур щодо управління персоналом	48
2.3. Оцінка, формування та розподіл трудового потенціалу Харківського регіону	57
2.4. Аналіз ефективності використання персоналу на підприємствах промисловості	78
Висновки до другого розділу	100
Розділ 3. Теоретичні засади управління персоналом промислового підприємства в умовах функціонування ринку праці	103
3.1. Промислово-виробничий персонал підприємства як складова частина трудового потенціалу регіону	103
3.2. Організаційна побудова системи управління персоналом промислового підприємства	111
3.3. Організація оплати праці, як складова структури управління персоналом на підприємстві	118
Висновки до третього розділу	133
Розділ 4. Методичні аспекти управління персоналом підприємства в ринкових умовах господарювання	135
4.1. Функціональний підхід щодо порядку реалізації заходів по управлінню персоналом промислового підприємства	135

4.2. Планування складу персоналу промислового підприємства шляхом побудови математичної моделі продуктивності праці ..	147
4.3. Визначення чисельності функціонально адаптованого персоналу.....	153
Висновки до четвертого розділу.....	166

Розділ 5. Удосконалення системи управління персоналом промислового підприємства .. 169

5.1. Аналіз впливу системи оплати праці на мотивацію персоналу підприємства	169
5.2. Напрямки удосконалення системи оплати праці персоналу промислового підприємства.....	182
5.3. Методичні рекомендації щодо оцінки персоналу на основі коефіцієнтної методики.....	194
Висновки до п'ятого розділу.....	204

Висновки.....206

Перелік посилань.....214

Додатки.....223

ВСТУП

Забезпечення успіху діяльності будь-якого суб'єкту господарювання сьогодні є неможливим без розробки, удосконалення та реалізації всіх компонентів системи управління, в тому числі управління персоналом. Можна стверджувати, що випуск конкурентоспроможної продукції і забезпечення належного рівня конкурентоспроможності підприємства залежить не лише від наявності сучасних технологій, раціональної організації виробничого і збутового процесу, чітко поставленої системи контролю якості, проведення маркетингових досліджень і маркетингової діяльності, а й від наявної кваліфікації та компетентності співробітників підприємства, від ефективного управління персоналом. Отже управління персоналом є одним із ключових факторів виробництва будь-якого виду товарів і послуг.

Безперечно, головна мета управління персоналом складається в забезпеченні підприємства працівниками, які відповідають вимогам певного підприємства, їхньої професійної і соціальної адаптації. В той же час, управління персоналом не може обмежуватися лише даною метою, бо воно також має забезпечувати і особистісні, і загальносуспільні цілі і інтереси. Якщо перша мета традиційно пов'язується із забезпеченням ефективності діяльності суб'єкту господарювання, то інші цілі — із забезпеченням особистісного розвитку, задоволеності окремої особи від праці, формуванням високого рівня самооцінки; із забезпеченням високого рівня життя в суспільстві, соціальним розвитком та соціальним партнерством, відсутності зубожіння населення і його незадоволеності. Таким чином, управління персоналом є комплексною системною діяльністю, що спрямована на досягнення різноманітних цілей. Саме такі міркування і обумовлюють актуальність даної роботи.

Вирішенню питань управління персоналом підприємства, оцінки та ефективності використання трудового потенціалу присвячено праці Д. П. Богині, В. М. Гейця, В. М. Гриньової, О. А. Грішнєвої, А. М. Колота, П. Г. Перерви, В. М. Петюха та багатьох інших. З'являється все більша кількість дисертаційних досліджень, що спрямовані на вирішення окремих питань в сфері удосконалення управління персоналом підприємства — чи то удосконалення мотиваційних механізмів, чи то поведінкові аспекти, чи то організаційні засади раціоналізації державного управління трудовим потенціалом, кадрами та зайнятістю населення тощо. В той же час, аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що недостатньо розробленим залишаються організаційний механізм та методичний інструментарій управління персоналом саме промислових підприємств, який врахував би специфіку діяльності промисловості, роль і значення промислових підприємств в забезпеченні розвитку регіону та держави в цілому.

Об'єктами дослідження є управління персоналом промислових підприємств та основні складові даного процесу, які формують структуру управління персоналом і впливають на діяльність промислового підприємства.

Предметом дослідження є комплекс питань теоретичного та прикладного характеру щодо забезпечення ефективності управління персоналом промислових підприємств.

Основним призначенням роботи є теоретичне обґрунтування та розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування системи управління персоналом промислових підприємств на основі узгодження дій, інструментів і рішень менеджменту підприємства та відповідних регіональних структур з урахуванням специфіки зовнішнього і внутрішнього середовища діяльності підприємства.

Основними завданнями даної роботи є такі:

- теоретичне узагальнення основних елементів сучасної теорії управління персоналом і трудовим потенціалом підприємства, формування концептуальної моделі управління персоналом;

- визначення місця, ролі та значення промислових підприємств в процесі розвитку регіонального ринку праці та формулювання основних проблем в сфері управління персоналом, що мають бути вирішені шляхом узгодження відповідних рішень різних рівнів регулювання, формування і управління трудовим потенціалом;

- аналіз методичних підходів та удосконалення методів оцінки ефективності управління персоналом промислового підприємства, обґрунтування методологічних підходів побудови системи управління персоналом підприємства в ринкових умовах господарювання;

- розробка практичних рекомендацій щодо впровадження «оновленої» організаційної системи управління персоналом промислового підприємства на основі визначення основних напрямків її удосконалення.

Методологічною основою роботи є сукупність принципів, загальнонаукових методів, способів, прийомів наукового пізнання, що використовувалися в процесі дослідження. Теоретичною основою роботи послугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі управління персоналом, ефективності використання трудового потенціалу, регіональної економіки, теорії систем і системного аналізу, економічної діагностики та аналізу тощо.

Монографія написана колективом авторів у відповідності до проблематики держбюджетної теми Харківського національного університету радіоелектроніки: № 226-1 «Організаційно-економічне забезпечення управління ефективністю та конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання» (№ ДР 0108U001966). Розробниками було досліджено та одержано нові важливі наукові результати, до яких, у першу чергу віднесено: методичні аспекти управління персоналом підприємства в ринкових умовах

господарювання, які засновані на впровадженні на підприємствах новітніх підходів щодо планування складу та визначення оптимальної чисельності персоналу; узгодження дій в сфері управління персоналом на рівні підприємства і на рівні регіональних органів влади та специфічних регіональних структур щодо управління персоналом; методичні рекомендації щодо удосконалення організаційної системи управління персоналом на основі оптимізації процесу оплати праці; аналіз та класифікація підходів до оцінки персоналу підприємства з метою удосконалення системи оплати праці та підвищення продуктивної діяльності персоналу. Монографія містить ряд важливих результатів, спрямованих на вирішення проблем управління ефективністю та конкурентоспроможністю промислових підприємств в сучасних умовах. Як об'єкт впровадження отриманих науково-методичних результатів в першу чергу мають бути промислові підприємства Харківського регіону різних форм власності та різних за розміром і масштабами діяльності.

Монографія орієнтована на фахівців та аспірантів спеціальностей напрямку економічних наук.